
UDC 373.3.091(410)

DOI 10.35433/pedagogy.2(117).2024.16

PRIMARY SCHOOLS OF GREAT BRITAIN: STAGES OF FORMATION

V. V. Pavlenko*, L. A. Martynenko**

The article proves that the formation of primary education in Great Britain took place over the centuries, starting with the creation of charitable and private schools for children of poor and wealthy families in the 17th-18th centuries, the opening of industrial, religious and grammar schools at the beginning of the 19th century. The creation of a system of general compulsory primary education in Great Britain took place at the end of the 19th century – the beginning of the 20th century, which was established by government laws that provided for obligatory and free education, as well as ensured control over the schools. This process continued in the 20th century. During this period, the primary school was divided into junior primary school and senior primary school; education in primary school consisted of key stages; the content and teaching methods were revised as well.

The stages of formation of primary education in Great Britain are considered, namely: the first stage (XVII – first half of XVIII century) – formation and development of primary schools in Great Britain; the second stage (the second half of the 18th century (1780 – the foundation of the Sunday schools systems) – the beginning of the 19th century) – the development of Sunday schools and schools of mutual education; the third stage (the middle of the 19th century (1843 – the establishment of a Sunday school with a 4-year term of study) – the end of the 19th century) – the establishment of day-type schools, separated from religion, for the children of workers, as well as the petty and middle bourgeoisie; the fourth stage (the end of the 19th century (1870 – the Law on Compulsory Primary Education) – the creation of state primary boarding schools – the first half of the 20th century) – the formation of the state system of general education; the fifth stage (beginning of the 20th century – 1944) – the development of primary education (the adoption of a number of normative documents) and the sixth stage (1944 (Law on Education, Law on Compulsory Graduation Examination) – until now).

Keywords: *primary education, formative stages, Great Britain, industrial, Sunday, religious and grammar schools, Compulsory Primary Education Act.*

---

* Doctor of Sciences (Pedagogy), Docent
(Zhytomyr Ivan Franko State University)
pavlenko-vita@meta.ua

ORCID: 0000-0001-8528-4054

** Postgraduate Student

(Zhytomyr Ivan Franko State University)
martynenko031983@gmail.com

ORCID: 0009-0004-1771-8534

ПОЧАТКОВІ ШКОЛИ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ

В. В. Павленко, А. А. Мартиненко

У статті доведено, що становлення початкової освіти у Великій Британії відбувалося протягом століть, розпочинаючи із створення благодійних та приватних шкіл для дітей бідних та заможних сімей в XVII-XVIII ст., відкриттям індустріальних, недільних, релігійних шкіл та граматичних на початку XIX століття. Створення системи загальної обов'язкової початкової освіти у Великій Британії відбулося наприкінці XIX ст. – початку XX ст., що було закріплено урядовими законами, які передбачали обов'язковість та безкоштовність навчання, контроль за школами з боку уряду. Цей процес продовжився у XX ст. У цей період відбувся поділ початкової школи на молодшу початкову школу і старшу початкову школу; навчання у початковій школі було розподілено на ключові етапи; переглядалися зміст та методи навчання.

Розглянуто етапи становлення початкової освіти у Великій Британії, а саме: перший етап (XVII – перша половина XVIII століття) – становлення та розвиток початкових шкіл у Великій Британії; другий етап (друга половина XVIII століття (1780 рік – заснування недільної школи) – початок XIX ст.) – розвиток недільних шкіл та шкіл взаємного навчання; третій етап (середина XIX століття (1843 рік – заснування недільної школи з 4-річним терміном навчання) – кінець XIX ст.) – заснування шкіл денного типу навчання, відокремлених від релігії для дітей робітників, а також дрібної й середньої буржуазії; четвертий етап (кінець XIX століття (1870 рік – Закон про обов'язкову початкову освіту) – створення державних початкових шкіл-інтернатів – перша половина XX століття) – становлення державної системи загальної освіти; п'ятий етап (поч. XX століття – 1944 р.) – розвиток початкової освіти (прийняття низки нормативних документів) та шостий етап (1944 р. (Закон про освіту, Закон про обов'язковий випускний екзамен) – до сьогодні).

Ключові слова: початкова освіта, етапи становлення, Велика Британія, індустріальні, недільні, релігійні та граматичні школи, Закон про обов'язкову початкову освіту.

Introduction of the issue. The issue of the formation of primary schools in Great Britain has been the subject of research by teachers, historians and psychologists. Primary education in Great Britain was created gradually, shaped and changed depending on aristocratic traditions, the influence of the church and political events in the country. The process of establishing mass schools turned out to be extremely difficult. It was affected by the historical features of national development, the weakness of the state apparatus, the rapid development of industry, as well as the fact that the country entered the path of industrialization earlier than others, which required qualified and competent workers.

Current state of the issue. The education system of Great Britain is the subject of research by both foreign and domestic researchers: various aspects of the history of the organization of school education are highlighted in the works of O. Lokshyna, A. Sbruieva, O. Yarova; the theoretical foundations of reforms in the general education system of Great Britain are studied in the works of M. Bruce,

Постановка проблеми. Питання становлення початкових шкіл Великої Британії було предметом дослідження педагогів, істориків та психологів. Початкова освіта у Великій Британії створювалася поступово, формувалася та змінювалась залежно від аристократичних традицій, впливу церкви та політичних подій в країні. Процес становлення масової школи виявився надзвичайно складним. На ньому позначилися історичні особливості національного розвитку, слабкість державного апарату, бурхливий розвиток промисловості, а також те, що країна раніше за інших вступила на шлях індустріалізації, а це вимагало кваліфікованих і грамотних робітників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Система освіти Великобританії є предметом дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників: різні аспекти історії організації шкільної освіти висвітлено у працях О. Локшиної, А. Сбруєвої, О. Ярової; теоретичні засади реформ у системі загальної освіти Великої Британії

K. Jones, A. Moore, and U. Taylor; certain aspects of professional training of teachers are considered in the scientific works of N. Mukan, V. Ponedilko, L. Sihaeva, A. Tolochyk; the development and organization of the educational process in primary schools in Great Britain were studied by L. Cameron, Zh. Milian, M. Yurchenko and others.

Aim of research is to analyze the stages of formation of primary education in Great Britain and to determine the trends and contradictions that arose in the process of its development.

Results and discussion. From historical sources we learn that the first schools in England were founded under Alfred the Great at the end of the 8th century. These were private schools for children of poor people. The first grammar school was founded in the city of Karnale at the end of the 11th century. Later, at the end of the 17th century, their number exceeded 300. Historical research data indicate that there was no centralized state education system in England in the 17th and early 18th centuries. Primary and secondary schools depended on funding from charities and "middle-class charity". The most common schools were "Charity Day schools", "Ragged School", (schools for the poor), "School for Destitute", "School for Orphans", founded in the 17th century by the "Society for the Spread of Christian Knowledge". By 1750, this society had founded 1,600 schools for the children of poor people. The purpose of these schools was to give elementary knowledge to children. From pedagogical data available, we learn that there were private schools that arose based on the spontaneous desire of the people themselves to give their children elementary knowledge of writing, reading, and arithmetic. Some of them have been preserved since the 17th century and were kept by elderly women for the purpose of earning money. These schools provided relatively cheap elementary knowledge (tuition fee was about a few pence per week) [1].

In the 16th century a significant number of donators funded the establishment of schools for the poor at churches and monasteries. These primary schools

досліджено в роботах М. Брюс, К. Джоунс, А. Мур, У. Тейлор; окремі аспекти професійної підготовки вчителів розглянуто в наукових працях Н. Мукан, В. Понеділко, Л. Сігаєвої, А. Толочик; розвиток та організацію освітнього процесу в початковій школі Великої Британії досліджували Л. Кемерон, Ж. Милан, М. Юрченко та інші.

Мета статті – проаналізувати етапи становлення початкової освіти Великої Британії; визначити тенденції та суперечності, що виникали в процесі розвитку початкової освіти.

Виклад основного матеріалу. З історичних джерел ми дізнаємося, що перші школи в Англії були засновані при Альфреді Великому в кінці VIII століття. Це були приватні школи для дітей бідного народу. Перша grammar school була заснована в місті Карнейлі в кінці XI століття. Пізніше в кінці XVII століття їх нараховували близько 300. Історичні дані вказують, що державна система навчання в Англії XVII початку XVIII століття була відсутня. Початкові та середні заклади залежали від фінансування благодійних організацій та "благодійності середнього класу". Найбільш поширені були школи "Charity day schools", "Ragged School", (школи для бідних), "School for Destitute", "School for Orphans" (школи для сиріт), засновані у XVII столітті "Суспільством розповсюдження християнських знань". До 1750 року цим суспільством було засновано 1600 шкіл для дітей бідного народу. Метою цих шкіл було дати елементарні знання дітям. З педагогічних даних дізнаємося, що існували приватні школи, які виникали на основі стихійного прагнення самого народу дати своїм дітям елементарні знання з письма, читання, лічби. Деякі з них збереглися з XVII сторіччя й утримувалися жінками похилого віку з метою заробітку. Ці школи давали елементарні знання, були дешеві, плата за навчання рівнялася декількома пенсами на тиждень [1].

У XVI ст. значна кількість приватних осіб пожертвувала кошти на заснування шкіл для бідних при церквах та монастирях. Ці школи елементарного

became competitors for Catholic and Protestant primary schools. The programmes of parochial elementary schools were limited to reading the Catechism or the Bible, sometimes they included writing and church singing. Verbal mnemonic teaching prevailed in schools, and the overall educational process remained within the framework of religious dogmas.

Industrial schools, which were first opened in 1795, belonged to the system of charitable education, where Children learned to read and to master certain crafts. One of the founders of such schools was a shoemaker from the city of Portsmouth, named John Pounds (1766-1839), who founded the first institution of this type in his workshop. He taught almost 40 young students to read the Bible, write, cook and mend shoes for free, trying to develop children mentally [5; 8].

Thus, the first stage of formation and development of primary schools in Great Britain covers the 17th – the first half of the 18th century. The characteristic features of this period are that the state did not manage educational institutions and did not finance schools at all. They depended on funding from charitable organizations. Most often, schools arose based on the spontaneous desire of the people themselves to give their children elementary knowledge of writing, reading, and arithmetic.

The second stage of the formation and development of primary schools in Great Britain relates to the development of Sunday schools and schools of mutual education. The development of Sunday schools is associated with the name of Robert Rakes (1736-1811), the owner of a newspaper in Gloucester. He was the first to establish a Sunday school in 1780 by gathering children who worked in factories on Sundays in the cathedral and invited teachers in order to give the students elementary knowledge of reading the Bible and writing. His initiative received public recognition, and 30 years later these schools were opened all over the country. This was facilitated by the fact that in 1785 in England representatives of the industrial

початкового навчання стали конкурентами для католицьких та протестантських початкових шкіл. Програми парафіяльних початкових шкіл обмежувалися читанням Катехізису або Біблії, іноді до них включали письмо та церковний спів. У школах панувало словесне мнемонічне навчання, виховання в школах відбувалося в рамках релігійних догматів.

До системи благодійних шкіл відносились індустріальні школи (Industrial schools), які були відкриті в 1795 році. Діти вчилися читати та навчалися ремеслу. Одним із засновників таких шкіл був швець з міста Портсмута, на ім'я Джон Паундс (1766-1839), який заснував школу у своїй майстерні. Він безкоштовно вчив дітей читати Біблію, писати, готувати їжу й лагодити взуття, намагаючись розвивати дитину розумово. У його майстерні одночасно навчалися 40 дітей [5; 8].

Таким чином, перший етап становлення та розвитку початкових шкіл у Великій Британії охоплює XVII – першу половину XVIII століття. Характерними особливостями цього періоду є те, що держава взагалі не керувала освітніми закладами і не фінансувала школи. Вони залежали від фінансування благодійних організацій. Найчастіше школи виникали на основі стихійного прагнення самого народу дати своїм дітям елементарні знання письма, читання, лічби.

Другий етап становлення та розвитку початкових шкіл у Великій Британії пов'язаний з розвитком недільних шкіл та шкіл взаємного навчання. Розвиток недільних шкіл пов'язують з ім'ям Роберта Рейкса (1736-1811), власника газети в Глочестері. Він перший в 1780 році заснував недільну школу, почав збирати дітей, які працювали на фабриках та вчителів в неділю у соборі і давав елементарні знання з читання Біблії та письма. Її відкриття отримало суспільне визнання, і через 30 років ці школи були відкриті по всій країні. Цьому сприяло те, що в 1785 році в Англії представниками промислової знаті було засновано "Суспільство підтримки недільних шкіл" (Society for the Support

aristocracy founded the "Society for the Support and Encouragement of Sunday Schools", which put into practice the creation of Sunday schools in the country. In 1833, 600 thousand children attended Sunday schools in Scotland and 5 million in England and Wales. The content of education in these schools was imbued with a religious spirit.

A great contribution to the development of primary schools for children of poor people was made by Andrew Bell (1753-1832) and Joseph Lancaster (1778-1838).

In 1797, E. Bell wrote the pamphlet "Monitoring System", in which the system of mutual learning was described. And in 1798, D. Lancaster opened a school for children of poor parents, the work in which he organized precisely on the principle of mutual education. The method of mutual learning in elementary school, developed independently of each other by Andrew Bell and Joseph Lancaster, was called the "Bell-Lancaster system of education" [4: 165].

Summarizing the experience of organizing inexpensive schools for the poor, educators created a system in which a teacher taught and supervised a large number of students at the same time (about a hundred or more). In their work, the teachers used the help of older students – so-called "monitors". Monitors, together with their assistants from among the most successful students in the group, followed the teacher's methodical instructions, and were responsible for the order and successfulness of educational process. With strict discipline and regulation of classes, this system contributed to the development of students' skills in joint academic work, their mutual influence on each other, and the spirit of competition. However, it quickly became clear that the knowledge acquired during such an organization of training was extremely unsystematic, superficial and completely insufficient for further education. The schools of Lancaster belong to the British union, which enjoyed support among all strata of the population, since the religious and moral education in these schools consisted in highlighting the Christian teaching in general, and not in observing the canons of a certain religion,

and Encouragement of Sunday Schools), яке впроваджувало на практиці створення недільних шкіл в країні. У 1833 році недільні школи відвідувало 600 тис. дітей в Шотландії і 5 млн. в Англії і Уельсі. Зміст навчання в цих школах був пронизаний релігійним духом.

Великий внесок у розвиток початкових шкіл для дітей бідного народу зробили такі діячі народного просвітництва, як: Ендрю Белл (1753-1832) і Джозеф Ланкастер (1778-1838).

У 1797 році Е. Белл написав брошуру "Моніторна система", в якій була описана система взаємного навчання. А у 1798 році почав свою діяльність Д. Ланкастер, який відкрив школу для дітей бідних батьків, роботу в якій організував саме на принципі взаємного навчання. Методику взаємного навчання у початковій школі, розроблену незалежно один від одного Ендрю Беллом та Джозефом Ланкастером, назвали "Белл-Ланкастерська система навчання" [4: 165].

Узагальнивши досвід організації "дешевої" школи для бідних, ці педагоги склали систему, при якій учитель навчав та контролював одночасно велику кількість учнів, близько сотні та більше. У своїй роботі вчитель використовував допомогу старших учнів – моніторів. Монітори разом зі своїми помічниками з числа найбільш успішних у даній групі учнів виконували методичні вказівки вчителя, відповідали за порядок та успішність навчання. При жорсткій дисципліні та регламентації занять ця система сприяла на той час розвитку в учнях навичок сумісної навчальної роботи, їхньому взаємовпливу один на одного, духу змагання. Однак дуже швидко з'ясувалося, що знання, засвоєні при такій організації навчання, були вкрай несистемними, поверховими і зовсім недостатніми для подальшої освіти. Школи Ланкастера належали британській спілці, яка користувалася підтримкою серед усіх верств населення, оскільки релігійно-моральна освіта у цих школах полягала у висвітленні християнського вчення взагалі, а не в дотриманні канонів певного віросповідання. Саме це, на думку

which, according to the teachers, should have influenced the child's mind. The interpretation of dogmatic principles relied on the clergy and parents. This approach met the demands of the general population of England, who adhered to various religious faiths [4: 166].

The neutral approach of teaching religious basics in the schools of the British Commonwealth did not meet the requirements and did not coincide with the interests of the clergy of the dominant Anglican Church. Therefore, they formed an opposition to the Lancaster's schools by creating so-called voluntary schools, which they united in the "National Union of Public Education in the Spirit of the Anglican Church" headed by the Archbishop of Canterbury. Andrew Bell was the leader of ideas in the schools of the National Union, which corresponded to the general vision of the educational system and received the support of the wealthier strata and clergy of the Church of England. Such schools were opened both in large cities and in very small villages. Two years after 42,000 students studied in the schools of this union. The main goal of education in the schools of the National Union was to educate children in the spirit of dogmas and traditions of the Anglican Church.

Schools existed exclusively at the expense of benefactors (charity schools) and were under the influence of the church. As a result of this influence, the main direction in the education of children in such schools was religious education, reading and interpretation of the Bible.

Thus, in the period from the second half of the 18th to the beginning of the 19th century, primary schools existed exclusively at the expense of benefactors and were under the influence of the church. As a result of this influence, the main direction in the education of children in such schools was religious education, reading and interpretation of the Bible. By narrowing down the content of education to studying only the Bible, the schools thereby ignored the needs of the society, which was in dire need of multifaceted well-educated and qualified workers. In this regard, the country's society faced the question of creating schools where the

педагогів, повинно було впливати на розум дитини. Тлумачення ж догматичних принципів покладалося на духовенство та батьків. Такий підхід відповідав запитам широкого загалу населення Англії, який дотримувався різних віросповідань [4: 166].

Нейтральний підхід викладання релігійних основ у школах Британської спілки не відповідав вимогам та не співпадав з інтересами духовенства панівної англіканської церкви. Тому вони протиставили школам Ланкастера свої школи (voluntary schools), які об'єднали у "Національну спілку народної освіти у дусі англіканської церкви" на чолі з архієпископом Кентерберійським. Провідником ідей у школах Національної спілки виступив Ендрю Белл. Ця спілка відповідала баченню та користувалася підтримкою більш заможних прошарків та духовенства англіканської церкви. Її школи було відкрито як у великих містах, так і в зовсім маленьких селищах. Через два роки після заснування у школах цієї спілки навчалася 42 тис. учнів. Головною метою навчання у школах Національної спілки було виховання дітей у дусі догматів і традицій англіканської церкви.

Школи існували виключно на кошти благодійників (благодійні школи) і перебували під впливом церкви. Внаслідок цього впливу головним напрямком в навчанні дітей в таких школах було релігійне навчання, читання і тлумачення Біблії.

Отже, в період з другої половини XVIII – на початку XIX століття початкові школи існували виключно на кошти благодійників і перебували під впливом церкви. Внаслідок цього впливу головним напрямком у навчанні дітей у таких школах було релігійне навчання, читання і тлумачення Біблії.

Виховуючи на Біблії, школа тим самим відривала дітей від потреб суспільства, яке гостро потребувало грамотних робітників. У зв'язку з цим перед суспільством країни постало питання створити школи, де б викладали основи наук, розвивали розумові здібності дітей з бідних родин. Ці прогресивні ідеї в системі освіти Великої Британії у середині XIX століття

basics of science would be taught and the mental abilities of children from poor families would be developed in a proper way. These progressive ideas in the education system of Great Britain in the middle of the 19th century were advocated by representatives of the Chartist movement – the first association of the proletariat in the world. Thus, the leader of the Chartist movement, U. Lovett, not only developed theoretical issues related to the problem of public education, but also made a significant contribution to the cause of public education. In 1843 a Sunday school with a 4-year term of study was founded by the efforts of the Chartists. In 1846 a fund was established to support a new school, and in 1848 such a day school was organized under Lovett's direction. The organizers of the school set themselves the goal of education free from religion. The school was designed for children of workers, as well as the petty and middle bourgeoisie.

In the 1840s, the English government intensified its policy in the field of primary education with the aim of stabilizing public order and maintaining its control over such an important means of ideological influence as the field of education. Thus, in the 1840s, the government took a number of important measures in education, which were adopted within the framework of factory legislation and concerned children working at enterprises. In 1844, a law was passed that confirmed the right of factory inspectors to verify the working and training conditions in any factory at any time, prohibited the employment of children under the age of 8, and limited the working day of older children to 6.5 hours. The law adopted in 1847 provided for the reduction of the working day of teenagers by 10 hours, creating better conditions for their education.

Thus, the factory legislation of the Chartist period was a notable step forward on the way to the introduction of a system of universal primary education, as it formed real grounds for it.

In 1851, the Chartist Convention adopted a new program that had a socialist character. It contained a special section dedicated to public education, which

відстоювали представники чартистського руху – першого в світі руху пролетаріату. Так, керівник чартистського руху У. Ловет не тільки розробив теоретичні питання, пов'язані із проблемою народної освіти, але й зробив значний внесок у справу народної освіти. Зокрема, у 1843 році зусиллями чартистів була заснована недільна школа з 4-річним терміном навчання. В 1846 році був створений фонд для підтримки нової школи й в 1848 році така школа денного типу була організована під керівництвом Ловетта. Організатори школи ставили перед собою цілі – освіту вільну від релігії. Школа була розрахована на дітей робітників, а також дрібної й середньої буржуазії.

Англійська влада в 1840-х рр. активізувала свою політику в сфері початкової освіти з метою, *по-перше*, стабілізації громадського порядку, *по-друге* – збереження свого контролю над таким важливим засобом ідеологічного впливу як сфера освіти. Так, в 1840-х рр. уряд вжив ряд важливих заходів в освіті, які приймалися в рамках фабричного законодавства і стосувалися працюючих на підприємствах дітей. У 1844 році був прийнятий закон, який підтверджував право фабричних інспекторів обстежити в будь-який час умови праці та навчання на будь-якій фабриці, забороняв наймати дітей до 8 років і обмежував робочий день старших дітей 6,5 годинами. Закон, прийнятий в 1847 році, передбачав скорочення робочого дня підлітків 10 годинами, створюючи кращі умови для їх навчання.

Отже, фабричне законодавство періоду чартизму було помітним кроком вперед на шляху введення системи загальної початкової освіти, оскільки формувало для цього реальні підстави.

У 1851 році чартистський конвент прийняв нову програму, яка мала соціалістичний характер. Вона містила спеціальний розділ, присвячений народній освіті в якому зазначалося: "Подібно до того, як людина має право на матеріальні засоби існування, так вона має право на засоби до розумової діяльності ... Освіта повинна бути державною, загальною, безкоштовною і до певної міри обов'язковою".

stated: "Just as a person has the right to material means of existence, so he has the right to the means of mental activity ... Education should be public, general, free and to a certain extent mandatory".

In 1862, the process of implementation of the elementary school began. The essence of the reforms was the introduction of a curriculum that included reading, writing, and arithmetic for each year of elementary school. Knowledge of these three subjects, as well as teaching girls to sew, was mandatory for all schools that wanted to receive government grants. Mandatory for the elementary schools of this period was the connection with the official religious communities or the inclusion in the study schedule for each day of the reading of the sacred writing.

Thus, the Chartist movement made a significant contribution to the creation of a system of general primary education. However, a feature of the formation of the system of educational institutions in England during the entire process of their foundation, implementation and development was that private, church, charitable, Sunday, voluntary primary schools followed their personal charters or were managed by boards of trustees and were not subject to control or influence from central or local government. Educational institutions were separated, and the English government did not interfere in education matters.

An important step in the history of primary education in England was the first law on compulsory primary education, adopted in 1870 and named "Forster's Law" in honor of the politician G. Forster. This legal act provided for the creation of public primary boarding schools in areas where the level of education provided was unsatisfactory. Educational institutions were managed by elected bodies – school councils. Schools continued to provide educational services on a fee basis, but low-income parents were exempted from tuition fees.

In England, the development of a state primary school system began in 1870. The formation of the state system of general education took place in the last three decades of the XIX century. Thus, in 1870

У 1862 році почався процес розбудови елементарної школи. Суть реформ полягала в запровадженні курикулуму, який охоплював програму навчання з читання, письма і арифметики для кожного року навчання в елементарній школі. Знання з цих трьох предметів, навчання шиттю дівчат були обов'язковими для всіх шкіл, які хотіли отримати державні гранти. Обов'язковим для елементарних шкіл цього періоду був зв'язок з офіційними релігійними спільнотами або введення в розклад навчання на кожний день читання священного письма.

Таким чином, чартиський рух зробив значний внесок у створення системи загальної початкової освіти. Проте, особливістю формування системи освітніх закладів в Англії протягом усього процесу їхнього заснування, становлення та розвитку було те, що приватні, церковні, благодійні, недільні, добровільні початкові школи дотримувалися своїх особистих статутів або ж керувалися кураторськими радами та не підлягали контролю чи впливу з боку центральної або місцевої влади. Навчальні заклади були розрізнені, англійський уряд не втручався в справи освіти.

Важливим кроком в історії початкової освіти Англії став перший закон про обов'язкову початкову освіту, прийнятий в 1870 році і названий "Законом Форстера" в честь політичного діяча Г. Форстера. Даний закон передбачав створення державних початкових шкіл-інтернатів у місцевостях, де освітня пропозиція була незадовільною. Управління навчальними закладами здійснювалося виборними органами – радами школи. Школи продовжували надавати освітні послуги на платній основі, проте батьки з низьким рівнем прибутку звільнялися від плати за навчання.

В Англії розбудова державної початкової школи починається з 1870 р. Саме в три останніх десятиліття XIX ст. відбувалося становлення державної системи загальної освіти. У 1870 році було проголошено обов'язкове відвідування школи дітьми у віці від 5 до

it was declared compulsory for children aged from 5 to 10 to attend school. This led to a significant increase in the number of schools and the number of students. In 1870, schools for 230,000 children were opened; in 1871, 320,000 children studied in all London schools, and in 1881 – 505,000, even though the entire school-age population was around 800,000. Three-Rs concept (reading, writing, and arithmetic) are proclaimed as the task of basic education for children of the working class [8: 73].

During this period, the state's special attention was focused on solving such issues as increased funding for the needs of schools, improving the educational condition, as well as extending the duration of education (in 1893, children finished school at the age of 11, and in 1899 – at the age of twelve).

In 1891, the Free Education Act was passed, according to which the state, in addition to the usual subsidies, paid ten shillings per pupil per year to public schools, where tuition was not charged, which effectively ensured that universal primary education was free.

In the Elementary Education (School Attendance) Act, 1893, it was stated that the mandatory age up to which children had to study at school was increased to 11 years, and in 1899 an amendment to this law extended this term to 12 years.

Until the beginning of the XX century more than half of the total number of schoolchildren studied in public schools, which surpassed private schools in terms of the level of teaching and financial opportunities.

The creation of the Ministry of Education in 1900 and the adoption of a number of regulatory documents in the following years were of great importance for the development of primary education. In 1902, the Law "On Education" was adopted, which is widely known as the Belfort Act, according to which all schools, including private ones, came under state control. This act drew a line between educational institutions managed by school boards and institutions in which this function was performed by religious organizations, primarily the Anglican

10 років. Це привело до значного зростання числа шкіл і кількості учнів. Так, в 1870 році були відкриті школи на 230 тис. дітей, в 1871 році в усіх лондонських школах навчалося 320 тис. дітей, а в 1881 році – 505 тис., при тому, що все населення шкільного віку становило 800 тис. чоловік. Завданням базової освіти для дітей робітничого класу проголошуються три Rs (reading, writing, and arithmetics) – читання, письмо, арифметика [8: 73].

Особлива увага держави в цей період була прикута на розв'язання таких питань, як збільшення коштів на потреби шкіл, поліпшення стану шкіл, продовження термінів навчання (в 1893 році діти закінчували школу в 11 років, а в 1899 році – в дванадцятирічному віці).

У 1891 році був прийнятий Закон про безкоштовну освіту (Free Education), згідно з яким держава, окрім звичайних субсидій, виплачувала народним школам, де не бралася оплата за навчання, десять шилінгів на кожного учня в рік, що фактично забезпечило безкоштовність загального початкового навчання.

У Законі "Про початкову освіту (Відвідування школи)" (Elementary Education (School Attendance) Act, 1893) зазначалося, що обов'язковий вік, до якого діти повинні були навчатися в школі збільшено до 11 років, а в 1899 році поправкою до зазначеного Закону цей термін було подовжено до 12 років.

До початку XX ст. більш ніж половини від загального числа школярів навчалися вже в державних школах, які перевершували приватні школи за рівнем викладання і за матеріальними можливостями.

Великого значення для розвитку початкової освіти мало створення в 1900 році Міністерства освіти та прийняття в наступні роки низки нормативних документів. В 1902 році був прийнятий Закон "Про освіту", який увійшов в історію під назвою Акт Белфора, згідно із яким всі школи, в тому числі і приватні, переходили під державний контроль. Цим актом була проведена межа між навчальними закладами, якими управляли ради школи та закладами, у яких цю функцію виконували релігійні

Church, as well as the Roman Catholic Church. In addition, a new local education management body – Local Education Authorities – was founded, while school councils were disbanded. The law also provided for the financing of religious schools from the local budget, which required them to comply with national standards [7: 43].

Thus, at the end of the 19th century – the beginning of the 20th century in England, a national system of public primary education was formed, which was established by government laws, and provided for compulsory and free education, as well as control over the schools.

In the first half of the 20th century, significant changes took place in the system of primary education in Great Britain. In 1918, the Fisher Law was adopted, which provided for the compulsory education of children up to 14 years of age. In 1926, the Advisory Committee created by the Labor government, led by Hadow, prepared a report in which it proposed a new system of education, namely: up to 11 years – primary education, after 11 years – secondary education. In the second report of the Advisory Committee in 1931, which was entitled "Primary School", the importance of two concepts in the development of the school system was emphasized: education that is oriented to the personality of the child (child-centered education) and the system of dividing children according to their abilities [2].

A new stage of educational reforms in the field of primary education in Great Britain began in 1944 with the adoption of a new law on education. According to the passed Education Act (known as Butler's Education Act, 1944), which, for the first time, outlined the main features of the national school system in England and Wales. There were certain changes in primary education, namely: the elementary school was divided into an infant school and a junior school; education in primary and secondary school was divided into four key stages, Junior Primary (children aged 5 to 7) is KS1 and Upper Primary (children aged 7 to 11) is KS2 [3].

організації, насамперед, англіканська церква, а також римо-католицька. Крім того, було засновано новий орган управління освітою на місцевому рівні – місцеві освітні адміністрації (Local Education Authorities), при цьому ради школи були розформовані. Законом також було передбачено фінансування конфесійних шкіл із місцевого бюджету, що вимагало від них дотримання національних стандартів [7: 43].

Таким чином, наприкінці ХІХ ст. – початку ХХ ст. в Англії була сформована національна система державної народної початкової освіти, що було закріплено урядовими законами, які передбачали обов'язковість та безкоштовність навчання, контроль за школами з боку уряду.

У першій половині ХХ століття відбулися значні зміни в системі початкової освіти Великої Британії. Так, у 1918 році був прийнятий закон Фішера, який передбачав обов'язкове навчання дітей до 14 років. У 1926 році Дорадчий комітет, створений лейбористським урядом, на чолі з Хедоу, підготував доповідь, в якій запропонував нову систему освіти: до 11 років – початкова освіта, після 11 років – середня. У другій доповіді Дорадчого Комітету в 1931 році, що мала назву "Початкова школа", наголошувалося на важливості двох концепцій у розвитку шкільної системи: навчання, яке зорієнтоване на особистість дитини – дитиноцентроване навчання і системи розподілу дітей за здібностями [2].

Новий етап освітніх реформ у галузі початкової освіти Великої Британії розпочався в 1944 році із прийняттям нового закону про освіту. Згідно з ухваленим Законом про освіту (відомий як "Акт Батлера" Butler's Education Act, 1944), який уперше окреслив основні риси тогочасної національної шкільної системи в Англії і Уельсі, відбулися певні зміни щодо початкової освіти. Зокрема, відбувся поділ початкової школи на молодшу початкову школу (Infant School) і старшу початкову школу (Junior School); навчання у початковій і середній школі було розподілено на чотири ключові етапи (Key Stages). Молодша

The Education Act (1944) introduced a compulsory School Leaving Examination ("11+"), whereby all pupils at the end of the 6th form had to take examinations, the results of which allowed pupils to be admitted to various types of schools for further education.

Starting from the mid-60s of the 20th century, the education system in England and Wales was restructured, the content and methods of education were revised. An important step in the development of the British primary school was the Plowden Report: "Children and Their Primary Schools" (Plowden Report: "Children and Their Primary Schools", 1967). In this document, the idea of raising a child as a unique individual who is at the center of the educational process, as well as canceling the exam for 11-year-old students, was implemented. First of all, it affected the teaching style and organization of education in primary schools (the traditional method of teaching the whole class was used less and the pedocentric approach was popular. Teachers were allowed to deviate from the strict requirements of curricula and schedules. In pedocentrism, primary attention was paid to the innate mental properties of children, and the educational process was freed from the influence of adults and predefined standards. With this approach, active participation of children in educational activities was encouraged, but the importance of systematic learning and the regularity of the emergence of students' cognitive interests, which were attributed to an innate and spontaneous nature, were underestimated [3: 5].

The Education Reform Act of 1988 legislated new types of schools that operate outside the control of LEIs (The Local Education) [6: 38]. Thus, the formation of primary education in Great Britain took place over the centuries and covered several stages (Table 1).

початкова школа (діти віком від 5 до 7 років) – KS1, а старша початкова школа (діти віком від 7 до 11 років) – KS2 [3].

Законом про освіту (1944 року) було введено обов'язковий випускний екзамен (Елевен плус) ("11+"), згідно з яким всі учні наприкінці 6 класу мали скласти іспити, за результатами яких учні зараховувалися до різних типів шкіл для подальшого навчання.

Починаючи із середини 60-х років ХХ століття, в Англії та Уельсі відбувалася перебудова системи освіти, переглядалися зміст та методи навчання. Важливим кроком у розвитку британської початкової школи став Звіт Плаудена: "Діти та їхні початкові школи" (Plowden Report: "Children and Their Primary Schools", 1967). У цьому документі прозвучала ідея про виховання дитини як унікальної особистості, яка перебуває у центрі освітнього процесу, а також про скасування іспиту для 11-річних учнів. Перш за все це вплинуло на стиль викладання й організацію навчання у початкових школах (менше застосовувався традиційний метод навчання цілого класу й популярність мав педоцентристський підхід. Учителям дозволялося відходити від строгих вимог навчальних програм і розкладу. У педоцентризмі першочергова увага приділялася природженим психічним властивостям дітей, а навчальний процес вивільнявся від упливу дорослих та задалегідь окреслених стандартів. При такому підході заохочувалася активна участь дітей у навчальній діяльності, проте недооцінювалося значення систематичного навчання й закономірності виникнення пізнавальних інтересів учнів, яким приписувався вроджений і стихійний характер [3: 5].

Актом про реформу освіти 1988 р. було законодавчо затверджено нові типи шкіл, які функціонують поза контролем з боку LEAs (The Local Education [6: 38]. Таким чином, становлення початкової освіти у Великій Британії відбувалося протягом століть і охоплювало декілька етапів (див. таблицю 1).

Table 1

Stages of formation of primary education in Great Britain

Stages	Peculiarities of the stage
Stage I: XVII century – first half of XVIII century	There was no state education system in England in the 17th and early 18th centuries. The government did not manage educational institutions and did not finance the school. There were private schools for children of poor people. By 1750, the society had founded 1,600 schools for the children of poor people.
Stage II: Second half of XVIII century – beginning of XIX century	Development of Sunday schools (founded by R. Raikes – 1780). Development of mutual education schools (founded by E. Bell and J. Lancaster – 1797). Schools existed exclusively at the expense of benefactors and were under the influence of the church. As a result of this influence, the main direction in the education of children in such schools was religious education, reading and interpretation of the Bible.
Stage III: Mid XIX century – end of XIX century	The spread of the Chartist movement, which aimed to create such system of education that would be free from religion, as well as to create primary schools where the basics of science were taught, and to develop the mental abilities of children from poor families. Representatives of this movement demanded the introduction of state, free compulsory education. In connection with Chartism, the English government adopted a number of laws in which they confirmed the right of factory inspectors to examine the conditions of education in any factory at any time, provided for a reduction in the working day for children, creating better conditions for their education, which formed real grounds for introduction of the general primary education system.
Stage IV: 1870 – first half of XX century	The adoption of the law on compulsory primary education in 1870, which became the impetus for the development of primary education in Great Britain. During the years 1870-1900, the state system of general education was established, compulsory school attendance was introduced for children aged 5 to 10, and a bill on free primary education was adopted. In 1902, a law was issued according to which all schools, including private ones, were under state control.
Stage V: Beginning of XX century – 1944	Adoption of the law on compulsory education for children up to 14 years of age; implementation of a new education system: primary education up to 11 years old, secondary education after 11 years old.
Stage VI: 1944 – up to nowadays	During this period, the primary school was divided into junior primary school and senior primary school; education in primary school was divided into key stages; the content and teaching methods were revised.

Thus, primary education in Great Britain is in constant development, while each stage of the development of its primary education is characterized by certain trends and permeated by certain contradictions (Table 2).

Таким чином, початкова освіта у Великій Британії перебуває у постійному розвитку, при цьому кожний етап розвитку початкової освіти у Великій Британії характеризується певними тенденціями та пронизаний певними суперечностями (див. таблицю 2).

Table 2

General trends and contradictions that arose in the process of formation and development of primary education in Great Britain

Stages	Trends in the development of primary education	Contradictions that arose during the development of primary education
Stage I	<ul style="list-style-type: none"> Schools existed on private donations; The state did not manage educational institutions. 	Schools provided elementary knowledge.
Stage II	<ul style="list-style-type: none"> Organization of the educational process was based on the principle of mutual learning. 	Knowledge was unsystematic, superficial and completely insufficient for further education.
Stage III	<ul style="list-style-type: none"> Provision of education for children from working families; Bringing the content of education closer to the needs of society, not to the needs of the church. 	Educational institutions were scattered, followed their personal charters, or were managed by curatorial councils and were not subject to control and influence by central or local authorities, so no mandatory list of educational subjects was established, except reading the sacred script, reading, writing and arithmetic.
Stage IV	<ul style="list-style-type: none"> Formation of the state system of general education. 	<p>The public school system existed in parallel with church schools, private educational institutions, and public schools independent of the state.</p> <p>Each school developed its own curricula and programs, which were not unified.</p>
Stage V	<ul style="list-style-type: none"> Organization of initial education, which is oriented to the personality of the child – child-centered education; Implementation of the system of distribution of children according to abilities. 	The implementation of the system of dividing children according to their abilities, which did not ensure equal access of children from different social strata to quality education.
Stage VI	<ul style="list-style-type: none"> Reconstruction of the education system; Creation of educational content based on a child-centered approach. 	With the pedocentric approach, children's active participation in educational activities was encouraged, but the importance of systematic learning and the regularity of students' cognitive interests were underestimated.

Conclusions and research perspectives. Thus, in Great Britain, considerable attention was paid to primary schools, which were designed to provide students with the necessary basic knowledge, skills and abilities that would contribute to their overall development. The formation of primary education in the country took place over the centuries, starting with the creation of charitable and private schools for children of poor and wealthy families in the 17th–18th

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Таким чином, у Великій Британії значна увага приділялася початковим школам, які були покликані забезпечувати учнів такими необхідними базовими знаннями, уміннями та навичками, які сприяли б їхньому загальному розвитку. Становлення початкової освіти в країні відбувалося протягом століть, розпочинаючи із створення благодійних та приватних шкіл для дітей бідних та

centuries, with the opening of industrial, Sunday, religious and grammar schools at the beginning of the 19th century. One of the important steps of the government in the establishment of primary schools in England in the 19th century. There was a law on elementary education and the opening of public schools. Thus, during the 19th century, the system of general compulsory primary education was created. This process continued in the 20th century. During this period, the primary school was divided into junior primary school and senior primary school; education in primary school was divided into key stages; the content and teaching methods were revised.

заможних сімей в XVII–XVIII ст., відкриттям індустріальних, недільних, релігійних шкіл та граматичних на початку XIX століття. Одним із важливих кроків уряду у становленні початкових шкіл Англії в XIX ст. був закон про елементарну освіту і відкриття державних шкіл. Так протягом XIX століття відбулося створення системи загальної обов'язкової початкової освіти. Цей процес продовжився у XX ст. У цей період відбувся поділ початкової школи на молодшу початкову школу і старшу початкову школу; навчання у початковій школі було розподілено на ключові етапи; переглядалися зміст та методи навчання.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Male, B. (2012). *Primary Curriculum Design Handbook: Preparing Our Children for the 21st Century*. London; New York: Continuum, 224 [in English].
2. Borysenko, I. (2013). Etapy rozvytku kurykulumu pochatkovoї osvity u Spoluchenomu Korolivstvi Velykoi Brytanii ta Pivnichnoi Irlandii (Anhliia, Uels) [Stages of development of the curriculum of primary education in the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland (England, Wales)]. *Porivnialno-pedahohichni studii – Comparative pedagogical studies*, № 2-3, 42-49 [in Ukrainian].
3. Zablotska, L. (2012). Standartyzatsiia zmistu pochatkovoї osvity u Velykii Brytanii [Standardization of the content of primary education in Great Britain]. *Porivnialno-pedahohichni studii – Comparative pedagogical studies*, № 3 [in Ukrainian].
4. Kuzminskyi, A.I., & Omelianenko, V.L. (2008). *Pedahohika: pidruchnyk [Pedagogy: textbook]*. 3tie vyd., vypr. Kyiv: Znannia-Prez, 447 [in Ukrainian].
5. Pavlenko, V.V. (2019). *Komparatyvna pedahohika: posib.-prakt. [Comparative pedagogy: practical manual]*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 56 [in Ukrainian].
6. Sysoieva, S.O., & Krystopchuk, T.Ie. (2012). *Osvitni systemy krain Yevropeiskoho Soiuzu: zahalna kharakterystyka: navchalnyi posibnyk [Educational systems of the countries of the European Union: general characteristics: study guide]*. Rivne: Ovid, 352 [in Ukrainian].
7. Shapovalova, O.V. (2014). Reformuvannia upravlinnia yakistiu zahalnoi serednoi osvity Velykobrytanii: istorychnyi aspekt [Reforming the quality management of general secondary education in Great Britain: A historical perspective]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, № 7, 41-48 [in Ukrainian].
8. Yarova, O. (2018). Tendentsii rozvytku pochatkovoї osvity v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu [Trends in the development of primary education in the countries of the European Union]. *Doctor`s thesis*. Kyiv, 531 [in Ukrainian].

Received: May 02, 2024

Accepted: May 27, 2024